

УДК 338.1

С.В. Барановська, А.А. Ружицький, Ю.В. Михайлович

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

РОЛЬ СФЕРИ ПОСЛУГ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

S.V. Baranovska, A.A. Ruzhitsky, Yu.V. Mikhailovich

ROLE OF SERVICES IN THE ECONOMY OF UKRAINE

Сучасні постулати економічної теорії характеризують сучасний стан розвитку суспільства як епоху інформатизації або формування інформаційного суспільства, тобто коли одним з ключових економічних ресурсів та джерелом утворення прибутку виступають інформація та знання. Відповідно, виникнення та використання такого економічного ресурсу, у найбільшій мірі проявляються у сфері послуг. Цей факт підтверджується статистичними даними вітчизняної економіки, які фіксують суттєве зростання кількості робочих місць у сфері послуг у порівнянні з галузями матеріального виробництва.

А. Михайлов визначає послугу як трудову корисну діяльність людини (групи людей), результати якої дістають вияв у корисному ефекті, що задовольняє будь-яку потребу суспільства. Американські вчені К. Макконелл і С. Брю сутність послуг визначили як те, що не має матеріального результату, вираженого в певному предметі, речі, результат є невідчутним, неосяжним (невидимим) і надається в обмін на те, за що споживач, підприємство або уряд готові платити [3].

Сфера послуг характеризується: високою швидкістю обороту капіталу; територіальною сегментацією і локальністю; високою диференційованістю продукту в одній і тій же галузі; індивідуальністю і нестандартністю послуг; високою невизначеністю результату; високою чуттєвістю до ринкової кон'юнктури; наявністю асиметрії маркетингової інформації. У розвинених країнах частка сфери послуг становить до 70% ВВП країни (США, Франція, Нідерланди – 70%; Австрія, Італія, Іспанія, Норвегія, Коста-Ріка – 50–60%) [3].

На думку Р.А. Заблоцької найважливішу роль у розвитку світового ринку послуг, його структури відіграє науково-технічний прогрес, який призвів до того, що:

- відбулося різке зниження транспортних витрат, що збільшило ступінь мобільності виробників і споживачів послуг, а застосування нових засобів супутникового зв'язку і відеотехніки, Інтернету дало можливість в деяких випадках взагалі відмовитися від особистого контакту продавця і покупця послуги;

- прискорилися темпи технологічного прогресу в галузі телекомунікацій та інформатики, що спричинило за собою появу нових форм торгівлі послугами;

- технологічний прогрес дозволив збільшити попит на ті види послуг, які й раніше мали товарну форму (фінансові, банківські, страхові послуги) [2].

Незважаючи на динамічний розвиток ринку послуг України, послуги, представлені на вітчизняному ринку, утворюються нерівномірно як за видами економічної діяльності, так і за регіональним розподілом.

Результати аналізу даних Державної служби статистики [1], проведеного за період 2014 - другий квартал 2018 років показали, що у структурі загального обсягу реалізованих послуг найбільшу питому вагу займали послуги транспорту та зв'язку – 50% у 2014 році, 48,7% у 2016 році та 42,6% у другому кварталі 2019 року. Другим за значимістю в загальному обсязі послуг становлять послуги з інформації та телекомунікацій у 2014 вони склали 20,1%, а у 2016 та другому кварталі 2019 роках відповідно 18,1% та 17,8%. Третє місце посіли послуги з професійної, наукової та

технічної діяльності, 13,4% вони склали у 2014 році, 11,3% у 2016 році та 11,8 у першому кварталі 2019 року. Як бачимо, протягом досліджуваного періоду частка послуг транспорту та інформації і телекомунікації, незначно спадали. Це пов'язано з збільшенням часток послуг операцій з нерухомим майном та послуг з охорони здоров'я та надання соціальної допомоги.

Важливою проблемою для розвитку ринку послуг в Україні є їх інноваційний розвиток. Якщо виходити з того, що пріоритетом сучасної економіки є економіка послуг, то питанням інноваційного розвитку слід приділити значну увагу [4]. Також у цій праці відмічають, що у сфері послуг в Україні є проблеми пов'язані з особливостями формування та управління їх якістю, що залежить від мінливості послуг. Це проявляється у тому, що якість послуг коливається в широких межах залежно від їх надавачів, часу і місця надання послуг, а також від багатьох інших суб'єктивних чинників. Переважно якість послуг обумовлюється низьким рівнем вимог стандартів обслуговування клієнтів, відсутністю методик впровадження і застосування систем управління якістю послуг.

На нашу думку, відмічені недоліки необхідно усувати за рахунок низки комплексних заходів:

- розробки і впровадження інноваційних послуг з використанням науково-економічного обґрунтування;
- забезпечення державного фінансування розробки вітчизняних інновацій для сфери надання послуг;
- розробки державних програм стимулювання та підтримки тих надавачів послуг, що залучають інновації у свою діяльність;
- організації конкурсів серед найкращих надавачів послуг тої чи іншої галузі економіки;
- сертифікації послуг до вимог міжнародних стандартів якості ISO 9004;
- проведення вибіркового контролю надавачів послуг держаними органами та стягнення штрафів у випадку виявлення порушень.

Проведені дослідження показують, що збільшення обсягу сфери послуг та їх якості позитивно впливає на результуючі економічні показники держави, крім того у формуванні ВВП частка, яка припадає на сферу послуг постійно зростає, також збільшується кість новостворених робочих місць. Тому, на важливо державному рівні розробляти відповідні інструментарії підтримки розвитку сфери послуг та створенню нових економічних суб'єктів.

Література

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Заблоцька Р.А. Інноваційний розвиток сфери послуг / Р.А. Заблоцька // Міжнародні відносини. – Серія «Економічні науки». – 2014. – No 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/download/2551/2260.
3. Пугачевська К. Й. Сфера послуг в Україні: особливості розвитку та стратегічні перспективи / К.Й. Пугачевська // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. - 2016. - Вип. 18. - С. 52-55. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
4. Сіренко С.О., Мережко Н.В., Тернова А.С. Особливості діяльності підприємств сфери послуг в ринковому середовищі України / С.О. Сіренко, Н.В.Мережко, А.С. Тернова // Інтелект XXI. - 2017. С. 68-72.